

ಹೂಳು ತೆರವಿನ ನಂತರ ಹಾವೇರಿಯ ನೇರಲೆಕ್ಕಟ್ಟಿ ಕೆರೆಯ ನೋಟ

ಚಿತ್ರಗಳು: ಮನುವಿಕಾಸ

ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೂಳು ತೆಗೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಯಂತ್ರಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಇಂಧನ ಹಾಗೂ ಚಾಲಕರನ್ನು ಮನುವಿಕಾಸ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ 15 ರಿಂದ 100 ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಲೋಡ್ ಹೂಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರಿಗೆ ಹೂಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಆದ್ಯತೆ. ನಂತರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಅವಕಾಶ. ನಡುವೆ ಏನಾದರೂ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳು ಬಂದರೆ ಸಮಿತಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನಂದಿಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಹೂಳು ಸಾಕು ಎಂದರು. ಆದರೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೂಳು ಬಾಕಿ ಇತ್ತು. ಆಗ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯೇ ಮುಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆ ಗುಂಡಿಗಳು, ಕೊಳಚೆ ಗುಂಡಿ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿ ಹೊಡೆಸಿತು. ರಸ್ತೆಯೂ ನೇರ್ಪಾಯಿತು, ಗ್ರಾಮವೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಿತಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಇಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕೆರೆಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಹೂಳು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಕೆರೆ ಹಸ್ತಾಂತರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಕೆರೆಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಗಳಿವೆ ಗೊತ್ತೇ?

'ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿ ನಡೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಕೆಲಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಂದಿಕಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಂತೋಷ್ ಭೋಸಲೆ. ಇವರು ಕೆರೆ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಹೌದು.

'ಕೆರೆ ಹೂಳನ್ನು ರೈತರು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವರ್ಷ

ಹೂಳು ಹಾಕಿದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಅದರ ಫಲವತ್ತತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಶೇ. 40ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ಬರುವುದನ್ನು ನಾವು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದೇವೆ' ಎನ್ನುವುದು ಮನುವಿಕಾಸ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಗಣಪತಿ ಭಟ್ಟ ಅವರ ಮಾತು.

ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾನಗಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮನಗುಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರೂ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕುಂಠಿತವಾಗಿದ್ದಾಗ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ಮತ್ತು ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎರಡು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ವರದಾ ನದಿಯಿಂದ ಪೈಪ್‌ಲೈನ್ ಮೂಲಕ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ರೈತನಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 25-30 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮದ 50ರಿಂದ 60 ರೈತರು ಹೀಗೆ ನದಿಯಿಂದ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದು 12-13 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಳೆದ 4 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲೇ ಸಮೃದ್ಧ ನೀರು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ನದಿಯಿಂದ ನೀರು ತರುವ ವೆಚ್ಚ ತಪ್ಪಿದೆ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಳಿತಾಯ ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಈ ಹೂಳಿನ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಎಕರೆಗೆ 20 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್. ಆದರೆ ಹೂಳು ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಇಳುವರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ 30 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಸರಾಸರಿ 10 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಹೆಚ್ಚಳ. ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಒಂದಕ್ಕೆ ರೂ. 1000ದಂತೆ ಬೆಲೆ ಹಿಡಿದರೂ 10000ರೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯ ರೈತರಿಗೆ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು.

ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಗುತ್ತಪ್ಪ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ವರ್ಷಕ್ಕೆ 3-4 ಚೀಲ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಕೆರೆ ಹೂಳು ಹಾಕಿದ ವರ್ಷ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ

ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜೋಳದ ದಂಟುಗಳು ದಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಸದೃಢವಾಗಿದ್ದವು. ಇಳುವರಿಯೂ ಪ್ರತಿ ಸಲಕ್ಕಿಂತ 4 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು. ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಬೆಸೆದಿದೆ. ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಬಾಗಿನ ಬಿಡುವುದು, ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಗಿಡ-ಗಂಟೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ಕೆರೆ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಊರವರನ್ನು ಕೆರೆಯು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹನುಮನಕೊಪ್ಪ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತೆಗೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ವರ್ಷ ಕೆರೆ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಸಸಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

'ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಳವಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಸರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಚಲನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದಾರಿಗಳು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ನಮ್ಮ ನರೂರು ಕೆರೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನರೂರು ಗ್ರಾಮದ ವಿನಾಯಕ ಭಟ್. ಇವರು ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ಕೆರೆ ಹೂಳಿನಿಂದ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಎರೆಹುಳು, ಜೇನುಹುಳು, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯ 2-3 ತಿಂಗಳು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರಿದಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಳೆದ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಇತಿ ಹಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೆರೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇಂತಹ ಸರಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮವೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯ ಮಾತೆಲ್ಲಿ? ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ: feedback@sudha.co.in